hejmar 37 payîz 2005

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya Kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan
Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

Civîna Parîsê ya payîza 2005an

Civîna 37an ya Kurmancî rojên di navbera 10 - 17/12-2005an de li Parîsê kom bû. Beşdarên civînê li ser peyvên kêmnas, termên fûtbolê, termên komputerê, peyvên di stranan de, tiştên xanî û mal û navmalê, devoka Berrîyê û paşgir û pêşgirên kurdî xebitîn.

Ev hevalên han di civînê de beşdar bûn: Salih Akin (Xerzan), Xosro Ebdullahî (Salmas), Mistefa Aydoğan (Mêrdîn), Lutfî Baksî (Xerzan), Newzad Hirorî (Dihok), Hemîd Kiliçaslan (Mêrdîn), Emîn Narozî (Batman), Kendal Nezan (Diyarbekir), Selam Nûman (Qamişlo), Cemal Onursal (Cizîr), Zinar Soran (Dêrik), Têmûrê Xelîl (Rewan), Reşo Zîlan (Agirî).

Encamên ji xebata vê civînê di vê hejmara Kurmancî de tên belav kirin.

Peyvên kêmnas

Amadekar : Kendal NEZAN

kurdî	tirkî	fransizî	ingilîzî
ajaldarî (m)	hayvancılık	élevage de bétail	cattle breeding
ajaldar	hayvan besleyen	éleveur de bétail	cattle breeder
belot, belût, berû, palût, pelût	palamut	noix de galle	oak apple
şahbelût, şahbelot	kestane	marron, châtaigne	chestnut
berisandin	hesaplamak	calculer	to calculate
berisandin (m)	hesap	calcul	calculation
mazî	mazı	gland	acorn
berjenek (n)	dokuma tezgahı parçası	élément de métier à tisser	part of a loom
dîndoq, cîncoq, cîncix, (m)	incik, boncuk	verroterie brillante	brilliant glass beads
dîndoqî; cîncoxî, (r); xara cindoqî	incikten, incikten cam bilya	bille en verre brillant ; bille	made of brilliant glass, glass bead
birûsîn: teyisîn, îsîn	ışıldamak	scintiller	to glitter
cigur, cîgor (m)	şubat ayında üç gün boyunca kutlanan bir hıristiyan bayramı	fête chrétienne célébrée en février pendant trois jours où il y a notamment des processions suivies d'agapes comprenant des panses farcies (zimbeloq)	christian holiday in February celebrated for three days with processions and feasts featuring stuffed intestines
çetiyan (r); şûrê han çetiyan e	vasat, düşük kaliteli / bu kılıç düşük kalitelidir	médiocre ; ce sabre est médiocre	mediocre, this sword is of poor quality
çetiyanî (m)	orta durum, orta değerlilik	médiocrité (n.f.)	mediocrity
cizirandin	incitmek, rencide etmek	humilier	to humiliate
cizirandin (m)	incitme, rencide etme	humiliation	humiliation
xiş bûn	kırılmak	se briser, se casser, être cassé	to be broken
xiş kirin	kırmak	briser, casser	to break
çûr kirin	paha biçmek	priser (v.tr.), mettre un prix	to value, to bid
çûr û xiş kirin	(oyunda) almak, elde etmek	s'approprier au cours d'un jeu, (d'osselets, etc.)	to win
çûr (m)	1) bir oyunda sermayesini tükettikten sonra son avans; 2) avans; 3) bir mecliste asıl şarkıcıları teşvik için söylenen bir ezgi	1) prise dans un jeu une fois que l'on a épuisé son capital, se donner pour une ultime fois un acompte ; 2) avance, acompte ; 3) chanson chantée dans une soirée pour inviter un chanteur à chanter	1) mackings wager after losing ones money; 2) a deposit; 3) a song sung at party, to encourage singer
ev jî cûra filankesê ye	buda falancanın şarkı söylemesi için benden	c'est un acompte pour un tel pour que celui-ci chante	advance payment for a singer
feriqîn (biferiqe)	1) geriye çekilmek, gerilemek; 2) dağılmak (bk... ferikîn)	1) battre en retraite, reculer ; 2) se disperser (voir ferikîn)	1) to retreat; 2) to disperse
feşkirîn (bifeşkire) (v.i.), fişkilîn, bişkivîn	çözülmek, kırılmak	se défaire, se dissoudre, se briser	to be undone, to be dissolved, to break up
feşkirandin (bifeşkirîne), bişkivandin	dağıtmak, çözmek	défaire, disperser, dissoudre	to undo, to dissolve, to break up
fîhurco (r)	mahvolmuş, yıkılmış	anéanti	anihilated
fîhurco kirin	imha etmek	détruire (v.tr), anéantir	to destroy, to anihilate
fînû (r û nav), fenek	asalak, kaypak	scélérat(e), parasite, filou, gredin	scoundrel, swindler, parasite
gilêr (r), gêr, xir, xilor	toplu, toparlanmış	rassemblé(e), assemblé(e),	assembled, gathered
gilêr bûn	yuvarlanmak, toparlanmak, sarılmak	s'enrouler, se lever, être enroulé, être collecté	to be rolled up, to get up, to be collected
gilêr kirin	sarmak, yuvarlamak	rouler, enrouler	to roll
di girnikê de lêxistin	burnunu sürtmek	humilier qqn, frapper qqn au nez, rabaisser le nez de qqn	to humiliate somebody
girnik (m)	burnun ortası	milieu du nez	bridge of the nose
goştezewî (m)	ekime elverişli toprak	terre meuble	loam
gulmanîn (adj.), pirxur, xure, kulp, gulpişî, kulb, hilpo	pisboğaz, doyumsuz	gourmand(e), vorace, avide	greedy
gulik (n)	bitkilerde asalak bir mantarın oluşturduğu hastalık	(bot.) maladie de certaines plantes (tabac, tomate, etc.), mildiou	mildew
gulikê li tûtinê xistiye	tütün mantarlanmış	le tabac est atteint de mildiou	tobbaco is mildewed
gumgumok (m), kumkume	kertenkele	variété de lézard	type of lizard
margîsk (cureyeke maran e)	bir tür yılan	variété de serpent	type of snake
marîjek, mazîzerk	çayır kertenkelesi	lézard de près	meadow lizard
mêşên gumreh	bir kovanın kalabalık arı topluluğu	abeilles nombreuses et actives (dans une ruche), essaim d'abeilles	swarm of bees
gumtil (n), kêstek, kêstil, şel	toprak topağı	motte de terre	clod of earth
hewaneyî (m)	muhalefet	rare, opposition	rare, opposition

hîç (m)	küçük taşların bir deliğe atıldığı bir kız oyunu	1) pin ; 2) jeu de filles qui consiste à faire entrer des cailloux ou "morîk" dans un trou (voir aussi xîç)	1) pine; 2) girls' game of throwing stones into a hole
înik (m), pînik	kümes (Serhed bölgesinde)	(dans le Serhed) poulailler	(in Serhed) chicken coop
ji ber ... ve kirin	birinin yerine tutmak, birinin yerine bir iş yapmak	se substituer à qqn, remplacer qqn, agir à la place de qqn	to replace somebody, act on behalf of s.o.
înk (m), înt, rik, i'nt; ketin înkê, ji yekî înk kirin	inat, inat etmek	obstination, entêtement; s'obstiner, avoir une dent contre qqn	stubbornesss, to insist, to be spiteful
karkenar (n)	emekli	retraité(e)	retired person, pensioner
karkenarî (m)	emeklilik	retraite	retirement, pension
kel (n), qot, ser, zîrwe	zirve	sommet, pic	summit, peak
kelê çiyê	dağın zirvesi	sommet de la montagne	summit of a mountain
kelmezo (r)	çağa uymayan, demode	anachronique	anachronistic
kelmezoyî (m)	zamana uymama, demode olma	anachronisme	anachronism
kelmizo (m), kelmij	buhar	vapeur	steam
ker (m); qerz, deyn	borç	prêt	loan
ker dan	borç vermek	prêter (v.tr.) voir qer, qerz	to lend
kerecî (m), qeyix, belem	kayık	barque	boat
kerg (n)	tavuk	poulet	chicken
kerikê kerajo, pezko gurko	bindirbir	saute-mouton	leap-frog
kerbîn (bikeribe)	1) üzülmek; 2) merak etmek; 3) özlemek, arzu etmek; 4) öfkelenmek	1) être attristé ; 2) se faire du souci, s'inquiéter (v.pr.); 3) désirer ardemment ; 4) se mettre en colère	1) be saddened; 2) worry; 3) to desire ardently; 4) to be angry
kekûş (n)	ağustos aylarında olgunlaşan küçük taneli ve çok tatlı bir üzüm türü	variété de raisin très sucré utilisée dans la fabrication du raki, aux petits grains, mûrissant début août	very sweet grapes ripening in August used for raki
kerşît (m)	güney Kürdistan yemeklerinden	(culin.) nom d'un mets du Kurdistan méridional	Southern Kurdish dish
kesber, kesper (adj.)	gözleri mavi ile yeşil arası bir renkte olan	qui a les yeux pers	green-eyed
kesperî (m)	mavi ile yeşil arası bir renk	couleur entre le bleu et le vert	blue-green
keskaw (m),silqas	pancar çorbası	soupe de betterave	beetroot soup
keşkele (n), keşkêlene	ağaç kakan	pie	magpie
kevêl (m), kevî	bir kabın kenarı	bord d'un récipient	edge of a dish
kewderî (m)	kar kekliği	(ornith.) perdrix des neiges, lagopède, gelinotte	ptarmigan, grouse
kewş	kuru otlar	brindille	twig, kindling
kewş û kelaş, qirş û qal, pûş û pal	çalı çırpı	petit bois de chauffage, herbes sèches	kindling
kelaş: gelaş	kuru otlar	herbes sèches	dry grass
kewişandin (bikewişîne)	1) silkelemek, düşürmek 2) budamak	1) ébranler, abattre, faire trembler ; 2) tailler, émonder	1) to demolish, chop down, shake; 2) to cut, to trim
kewê gozel	kırmızı keklik	bartavelle, perdrix rouge	red partridge
kewê sûsik: kewsûsk	kır keklik	perdrix grise	gray partridge
kewê çîrik: kewçîr	beyaz keklik	perdrix blanche	white partridge
kewê rabat ou ribaş	erkek keklik	perdrix cacabe	partridge
kewte an kewde (n)	müfreze, askeri birlik	détachement, groupe, unité militaire	military unit
kewteyine xweser	özerk birlikler	unités autonomes	autonomous units
kezab (m)	kezzap	eau-forte, acide nitrique dilué d'eau	diluted nitric acid, aqua fortes
kêr (r), bêoxir	uğursuz	néfaste, porte-malheur	unlucky
kêş (m) kêşa çiyê, sing, darçît	1) dağ yamacı, yamaç; 2) türban; 3) (farsça) inanç (bkz. kîş)	(pers rare) 1) flanc, versant d'une montagne ; 2) turban ; 3) (pers culte) religion, croyance (voir kîş)	1) slope of a mountain; 2) turban, religious, belief (see kîş)
kêzm	1) kazık; 2) destek direği	1) pieu, pal, piquet ; 2) appui, étale	1) stake; 2) support
kêzim (n); feqîrî jê re ne bû kêzim	1) diken; 2) engel, yoksulluk onun için bir engel oluşturmadı	1) écharde ; 2) obstacle ; la pauvreté n'a pas été un obstacle pour lui	1) splinter; 2) obstacle; destination has not ben an obstacle to him
kilîta devger	ingiliz anahtarı	clef anglaise	adjustable wrench or spanner
kilîta pêşgir	civata anahtar	clef à boulon, clef à vis	spanner
kilkemişke	fare kuyruğu gibi sıra	file en queue de rat	queue
kilkehelsîne, şivanxapînok	kuyruk sallayan, çaban aldatan kuşu	hochequeue	wagtail
kirêb (m), xozan	nadas	terre en jachère, jachère	fallow land
erdê kirêb	bir defa sürülmüş tarla	champ labouré une fois	field plowed once
kirêb (r)	bir defa sürülmüş	labouré une fois superficiellement	a field plowed superficially once
kirêb kirin	toprağı bir defa sürmek	labourer une fois superficiellement	to plow superficially once
koçek	bir yezidi kastı; mensupları şeyh Adi'nin kabrini gözetler ve ayinlerde dans ederler. Kendi aralarında yada müritlerle evlenebilirler, cenazeleri yıkamakla da görevlidir	caste yézidie dont les membres surveillent les gardiens de la tombe du Cheikh Adi et qui dansent lors des cérémonies. Ils peuvent se marier avec des fidèles (murîd). Ils sont chargés de la toilette des morts	Yezidi caste whose members watch over the tomb of Sheik Adi and who dance in ceremonies. They can marry with believers. They prepare bodies for burial
koçek, moîde	köçek	jeune danseur travesti en femme	young male dancer dressed as a woman
kod, koda kilîtê	anahtar silindiri	barillet de serrure	cylinder of lock
koga (m)	büyük mağaza	grand magasin	department store
kors (sor.) (r)	sağlam (bkz. qurs)	solide (voir qurs)	solid
kuş, kuşe ; erdê kuşe	kurak, kurak toprak	aride ; terre aride	arid, arid land
kovik, guzvank, tilîvank	yüksük	dé à coudre	thimble
kozlax (m)	siper dizisi	groupe de tranchées	set of tranches
kortika dizan	kafatası tepesinden saçların birleştiği nokta	le creux du sommet du crâne où les cheveux se rejoignent	crown of the head
kubandin (bikubîne)	susturmak	interdire, imposer le silence, (voir kipandin)	to forbid, to impose silence
kud (m)	1) felç (bkz. kût); 2) öcü alınmamış cinayet	1) paralysie (v. kût) ; 2) meurtre non vengé	1) paralysis; 2) unavenged murder
kulk an kurk (m)	yüksek kaliteli keçi yünü; eldiven, çorap ve geleneksel Kürt giysilerinin (şal, şapik) yapımında kullanılır	laine de chèvre de haute qualité épaisse utilisée pour la fabrication de gants, de chaussettes, de costumes traditionnels kurdes (şal, şapik) imperméables	high-quality water-proof goat wool used for gloves, socks and traditional Kurdish costumes
kulk, devşeh	tarak dibi, kalitesiz	laine inutilisable pour filer	wool not suitable for weaving
kulmêrû (m), kumorî, mûrîstan	yüzde kuru beyaz lekeler oluşturan bir ekzema türü	une variété d'eczéma sur le visage sans purulence avec des plaques blanchâtres	psoriasis
kumbir (n)	taşsız ve düz zirve	sommet arrondi et plat sans pierres	flat, round summit without stones
kurad: pirasa	pırasa	poireau	leek
kurîtî (m)	dalma	plongeon	a dive
kurîtî avê bûn, noq çûm (qurî) quritî avê bûn	su içmek için kafasını suya veya su birikintisine daldırmak	plonger le museau dans l'eau pour boire, (flaque) (v. aussi qorî, qorîtk, qurisî an quriyê avê bûn)	to lap

qurî kirin (m)	bir su birikintisinden su içirtmek	faire boire dans une flaque d'eau	to make drink from a puddle
kurmkêz (m)	parazit hastalığı	maladie parasitaire	parasitic disease
kîp kirin	sıkıca kapatmak	fermer hermétiquement, sceller	to seal
kîp	sıkı kapanmış	hermétique	air tight, water tight
kîp (r)	sessiz, suskun	silencieux	silent
kîp kirin, kîpandin	sesini kesmek, susturmak	empêcher de parler, rendre silencieux	to silence (s.o.)
kurm û kêz	kurt, haşere	vermine	vermin
kurm û kêz bi canê te keve	canına kurt dökülsün	que ton corps soit dévoré par la vermine	may vermin devour you!
kurtepank (m)	bir tür mercan	variété de corail, abramis	type of coral
kurûşik (m)	gerilim, tansiyon	tension	tension
kevirê kuş	sünger taşı	pierre ponce	pumice stone
kuş	oyuk, delikli	poreux, creux	porous, hollow
kuşiş (m)	gayret, gayretkeşlik	application, zèle	zeal, fervor
kûsiyê avê, req	su kaplumbağası	tortue d'eau	turtle
kuşk, qûz, delek, kûze	sansar	martre, zibeline	sable
kûşk (m)	kum kırlangıcı	hirondelle des sables	sand martin
lawandin: lûvandin	yakınmak, ağıt yakmak	se lamenter, faire une élégie	to lament, to write an elegy
hilawêstin (bihilawêse), lawandin	asmak, askıya almak	suspendre	to suspend
lepke (m), bela; lepkeya me gihîşt wî	bela, müsibet; belamız ona bulaştı	calamité, infortune; il a été atteint par notre infortune	calamity, misfortune; he has been harmed by our bad luck
levkîne (m)	dedikodu	médisance	slander
levkînebar (r)	vasat	médiocre	mediocre
levkînebarî (m)	vasatlık	médiocrité	mediocrity
lewendî (m), ûçik, hûçik	1) incelik, ince uzun boy, 2) geleneksel Kürt kadın giysilerinin uzun kol uçları	1) sveltesse ; 2) cordon de la manche des habits traditionnels kurdes	1) slenderness; 2) a cord attached to the sleeve of traditional Kurdish robes
leze (m), hêwirze	kargaşa, gürültü, patırtı	tumulte (n.m.), vacarme, charivari	a din, row, racket
lê dan mandelayê, mandel kirin	inkar etmek	nier (v.tr.), renier (v.tr.)	to deny, to reject
lêbûk, lêpok, şadik	oyuncu, palyaço	acteur(trice), clown, bouffon	actor, clown, jester
lêbûkî	komiklik, palyaçoluk	clownerie, bouffonnerie	buffoonery
lêkandin (m)	bölme	division	division
lêkandin (lêkîne), lêk vekirin	bölmek	diviser (v.tr.)	to divide
lêl, leyl (m)	biri doğu'da biri batı'da olup Leyla ve Mecnun'un ayrılıklarını temsil eden iki yıldız	le nom d'une constellation formée de deux étoiles dont l'une est à l'Est l'autre à l'Ouest symbolisant les amours contrariées de Leyla et Majnoun	a constellation with 2 stars symbolizing the thwarted love of Leyla and Majnoun
lêmişt (m), lehî	1) çamurlu sel; 2) selin götürdüğü çalı-çırpı; 3) lav seli	1) torrent boueux ; 2) brindilles emportées par un torrent ; 3) coulée de lave	1) a muddy stream; 2) dead twigs in a stream; 3) a lava flow
limûzirav	turna balığı	brochet	pike
lok (n)	erkek deve	chameau	camel
lûlikgur	bacakları içe çarpık	qui a des jambes tordues vers l'intérieur	a knock kneed person
maçe (m)	1) dişi eşek; 2) dişi katır	1) ânesse ; 2) mule femelle	1) jenny; 2) mule (female)
maçe (ital), gurz (n)	balyoz	massue	club
malkir, malker, malkirî	tutumlu	économe, ménager, diligent	prudent, thrifty
maman: pîrik	ebe	sage femme	midwife

Xanî
Mal û navmal
-I-

Amadekar: Selam NÛMAN

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
xanî	ev	maison	house
vîlla	villa	villa	villa
xanîk	evcik	maisonette, petite maison	cottage
rûxanî	cephe, ev cephesi	façade	front, façade, frontage
deriyê hewşê	bahçe kapısı	portail, porte d'entrée dans la cour	gate (to a courtyard)
deriyê derve	dışkapı	portail, porte d'extérieur	outer gate
dergeh	sokak kapısı	porte sur rue	front door, street door
hewş	ev veya bina avlusu	cour	courtyard
dîwarê hewşê, sûra hewşê, benda hewşê	avlu duvarı	mur d'un enclos ou d'une cour	wall (of yard)
saûna	sauna	sauna	sauna
garaj	garaj	garage	garage
tengala xanî	evin yan cephesi	pignon	gable
çavî, ode, jor, menzel	göz, oda	pièce, chambre	room
metbex, aşxane	mutfak	cuisine	kitchen
şirik, mezrîb	oluk	gouttière	[rain]gutter
odeya mêvanan	misafir odası	salon, salle de réception	reception room
odeya rûniştinê	oturma odası	salle de séjour	living room
kîler	kiler	cellier	cellar
kewar	erzak dolabı	garde-manger	larder
malnivîn, malvînk	yüklük	range-matelas	mattress storage
kulîn	1) yüklük ve yüklük altı erzak yeri; 2) bazı yerlerde kiler anlamındadır	1) garde-provision ; 2) cellier (dans certaines régions)	1) food store; 2) cellar (in some regions)
navmale	mefruşat	ameublement, mobiliers, équipements	furnishings
kêzîn	lağım	égoût	drain, sewer
curnê serşokê	banyo küveti	baignoire, bassine de bain	bath tub

Devokê Berriya Mêrdînê - IV

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
doxteşî	kabakulak	oreillons	mumps
dûdayî	tütsülenmiş	fumé	smoked
masîyê dûdayî	tütsülenmiş balık	poisson fumé	smoked fish
dûdayî kirin	tütsülemek	fumer (poisson)	to smoke (fish)
dûdayî bûn	tütsü kokmak	sentir la fumée	to smell smoke
dûzerkî	sararmış, dumandan sararmış	jauni (par la fumée)	yellowed (by smoke)
dupelkî: cotperkî	taze yeşeren, iki yapraklı, filiz	plant qui commence à pousser, plant avec deux feuilles	seedling
duserî	iki başlı	bicéphale	two-headed
dûserk, dûserik	1) ikinci (oyunda); 2) oynayan	deuxième, la personne qui joue en deuxième	second
duser	iki misli, bire karşı iki takası	double, d'une quantité contre son double (dans un troc)	double, bartering two items for one
sêser	üç müslı	triple	triple
erc (nf): erk	kadir-kıymet	valeur, estime	value, worth
evor: ebor, gevşol	taranmamış karmaşık saç	chevelure hirsute	hairy
erdî (m)	has yünden yapılan renkli dört köşe örtü ya da şal	châle en laine fine de forme carrée aux motifs colorés	shawl
ewravî	bulutlu	nuageux	cloudy
eyn (n), di eynê xwe de neanîn der / li eynê xwe dananîn	umur, umursamamak, önemsememek	souci, ne pas s'en soucier, ignorer	concern, matter of concern, not to warry, to ignore, not to care about
ezezî (m)	bencillik	égoïsme	selfishness
fendo: fendok, fendoyî, fenek	hilebaz, düzenbaz, oyunbaz, hileci	intrigant, tricheur	deceiver, trickster, deceitful
feq: qaper	tuzak	piège, trappe, traquenard	trap
firk (adj), porên firk	seyrek, seyrek saç	clairsemé, cheveux clairsemés	sparse, sparse hair
firk (m)	spasma	spasme	spasm
firk ket pişta min û pişta min firikî	belime kramp girdi	j'ai eu un tour de reins	I have a backache
fiskirandin: fizikandin, fiskîlandin, viz kirin	sıvışmak, yan çizmek tüymek	filer à l'anglaise, déguerpir discrètement	to take French leave, to leave without being noticed
findirandin	çekip gitmek	s'en aller, déguerpir	to leave
firdik: hewrik, hûrikê nanî	ekmek kırıntısı	miette (de pain)	crumb
navikê nan	ekmek içi	mie de pain	bread
firtefirt: qilqilandin	kaynama, yerinde duramama	bouillonnement (d'impatience)	bubbling (withing impatience)
firtî firtî xelasbûn, filtî filtî xelasbûn	kıl payı kurtulmak, zor bela kurtulmak	échapper de justesse	to have a narrow escape
fisek	1) osurgan, yelli; 2) kirli işler seviren; 3) gevşek, tembel	1) pêteur ; 2) faux jeton, qui ourdit de mauvais coups; 3) paresseux	1) hypocrite; 2) plotter; 3) idler
fît: qerase, fîtê mêran	devasa, devasa adam	géant, un homme gigantesque	giant
fîta fîta	zoraki, zorla	de force, par la contrainte	forced, coerced
fîta fîta jê re man	ettiği yanında kar kalmak	agir impunément	to act with impunity
fîta fîta jê standin	zorla almak	prendre par la force	to capture
fnêsk: fêşk	kötü iş, kötü eylem	mauvaise action, méfait	bad behavior
firêz (nf)	ayrık otu	chiendent	couch grass
gadorî: gadêrî	nöbetle sığır otlatma	gardiennage des bœufs à tour de rôle	taking turns guarding cattle
gav qelaştin	çok hızlı ve büyük adımlarla yürümek	avancer vite et à grandes enjambées	to stride
gepekî	böbürlenen, azamet satan	arrogant, hautain	arrogant, haughty
gepekî kirin	böbürlenmek	prendre des airs	to be pompous
gerase, qerase, girnose	kocaman, iri	grand, gros, colossal	enormous
gereşûn	artık, yemek artığı	reste, surplus, excédent, résidu	surplus
germijandin	1) ısıtmak; 2) harereti yükseltmek	1) chauffer ; 2) faire monter la température	1) to heat; 2) to raise the temperature
germixandin	sıcaktan bunaltmak	provoquer un malaise par excès de chaleur	to make s.o. ill from heat
germijîn:	1) ısınmak; 2) harareti yükselmek	1) se chauffer ; 2) avoir de la température qui monte	1) to warm oneself; 2) to have a rising temperature
germixîn	sıcaktan kokuşmaya yüz tutmak	commencer à pourrir, à se putréfier à cause de la chaleur	to begin to spoil because of the heat
germik: germav, çêrmûk	ılıca, kaplıca	source thermale	hot spring
germiron: derbihar, deraxlêve	baharın ilk dönemleri	début printemps	early spring
germişk	ısırgın	bouton de chaleur	pimple
germoxekî: sermixî	sıcaktan kokuşmaya yüz tutmuş	qui commence à se putréfier sous l'effet de la chaleur	begins to spoil because of the heat

Termên komputerê

Amadekar : Newzad HIRORÎ

kurdî	turkî	fransizî	îngilîzî
firehband	geniş band	bande large (large bande)	broadband
internet (bilêvkirin: înternet)	internet	internet	internet
e-meyl (posteya elektronîk)	e-posta	courrier électronique	e-mail
e-name (nameya elektrronîk)	e-mektup	courriel	e-letter
e-pirtûk (pirtûka elektronîk)	e-kitab	e-book, livre électronique	e-book
e-nûçe (nûçeyên elektronîk)	e-haber	e-news, informations électroniques	e-news
e-rojname (rojnameya elektronîk)	e-gazete	journal électronique	e-newspaper
e-çap (çapa elektronîk ya...)	e-yayın	éditions électroniques	e-edition
e-weşan (weşana elektronîk)	e-yayıncılık	publications électroniques	e-publishing
e-kovar (kovara elektronîk)	e-dergi, elektronik dergi	magazines électroniques	e-magazines
e-kartpostal (kartpostala elektronîk)	e-kart	carte électronique, carte virtuelle	e-postcard
e-bilêt (bilêta elektronîk)	e-bilet, elektronik bilet	billet électronique	e-ticket
chat (bilêvkirin: çat), axaftin	sohbet	chat, conversation	chat
çat kirin, axafkirin	sohbet etmek	chater, converser	to chat

Peyvên di stranan de

Amedekar : Emîn NAROZÎ

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
hebûn	sahip olmak	avoir	to have
hebûn (inf)	varlık, zenginlik	avoir, richesse	assets, wealth
berê xwe dan	1) yönelmek; 2) bakmak, seyretmek	1) s'orienter, prendre la direction de ; 2) regarder, observer	1) to head toward, to go toword 2) to observe
dizgîn (ji destgîn)	dizgin	rêne	rein
pate (inf), pate avêtin, pate dan	saygıyla, selam için eğilmek, selamlamak, eğilerek selamlamak	salut, révérence, saluer, se pencher respectueusement pour saluer, faire une révérence	to bow, to show reverence
neheqî	haksızlık	injustice	injustice
parî (n)	parça	morceau	piece
parîyek nan	bir parça ekmek	un morceau de pain	piece of bread
vêga; vê gavê	şimdi, şu an	maintenant	now
tevde	birlikte, beraber, topluca, hepsi	ensemble, tout	together
sûr; sûrh, şûrh	kale duvarı	rempart, muraille	rampart, wall
stil: stêl, tewle; tewlexane, tewle, stewl	tavla	étable	stable
piştevala; piştvala	giyinip kuşanmamış, silahsız	(personne) non équipée, sans armes	an unarmed persone
şilf:	bıçak, hançer, kılıç, mızrak gibi aletlerin demir kısmı	manche (métallique) de couteau, poignard, epée etc.	handle
henek; yarî	şaka, alay	blague, plaisanterie, moquerie	a joke, a jibe
laqirdî	şaka, lakırdı	blague, plaisanterie	a joke
stûkur	boyun yaka	encolure	neck, collar size
xan	han	auberge, caravansérail	inn
meyizandin : nêrîn, mêze kirin, nihêrîn, fekirin, se kirin, berê xwe dan, temaşa kirin	bakmak, seyretmek	regarder, observer	to look at, to observe
xatûn	hatun	dame	lady
file	hiristiyan	chrétien	christian
dêmgul	yanağı güllü, gül yanaklı	qui a des joues roses	rosy cheeked
tûzî	dilim	tranche, rondelle	slice
kehreban : karîban, kehrîbar	kehribar	1) ambre, ambre jaune ; 2) électricité	1) amber, yellow amber ; 2) electricity
şirrik (n)	1) pul ; 2) oluk, çörten	1) paillette ; 2) gouttière, chéneau	1) sequin; 2) gutter
şirrika avê	su oluğu	chéneau	channel
gulîbend: qeytanê guliyan	saç kordelesi	ruban servant à nouer les tresses	hair ribbon
zerbab: zêrbav	zerbaf	brocard	brocade, cloth of gold
heke: eger, ger	eğer	si	if
kêmayî	kusur, eksiklik	défaut, faute, manquement	error, defect
sik	çirkin, uygunsuz	laid, sordide	ugly, dirty
bertîlxur	rüşvet alan, rüşvetçi	corrompu	corrupt
bertîl dan	rüşvet vermek	corrompre, donner un pot de vin	to bribe
bêziman	zavallı, suskun	pauvre, privé de parole	poor, silenced
qewimîn	olmak, meydana gelmek	se produire, arriver	to happen
edilandin	1) süslemek ; 2) düzeltmek, onarmak	1) parer ; 2) arranger, refaire, réparer	1) to decorate, to dress; 2) to repair
bezîn, beziyan	koşmak	courir	to run
asêbûyî	asi, isyankar, başkaldırmış	rebelle, insurgé	rebel, insurgent
li ber hukûmetê asêbûyî	hükümete baş kaldırmış	rebelle au gouvernement	rebel against the government
bastêq	pestil	friandise faite de jus de raisin ou de mûre bouillis, épaissis à la farine appréciée en fines plaques	fruit pulp dried in thin layers on cloth
mewîj	kuru üzüm	raisin sec	raisin
nazdar	nazlı	coquette, maniérée	coquettish, affected
dehl	koru, koruluk	bois, bosquet	a wood, a grove
xavik, xavek	böğür	flanc	flank, side
xavika serî	bıngıldak	fontanelle	fontanelle

Fûtbol

Amadekar : Mistafa AYDOĞAN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
fûtbol: topanê, gogeling	futbol	football	football, soccer
meydana lîstikê	oyun alanı	terrain de jeu	field of play, pitch, playing field
meydana fûtbolê	futbol sahası	terrain de football	football field
pîvanên meydana lîstikê	oyun alanı ölçüleri	mesures de terrain de jeu	measurements of playing field
dirêjîya meydana lîstikê	oyun alanı uzunluğu	longueur de terrain de jeu	playing field length
berê (berahîya) meydana lîstikê	oyun alanı genişliği	largeur de terrain de jeu	playing field width
gol	1) gol; 2) kale	1) but ; 2) cage	goal
golavêj, golker	golcü	tireur de but	kicker
xêza golê	kale çizgisi	ligne de but	goal line
stûn	yan direk	montant, poteau	upright post
kêran	üst direk	barre transversale	crossbar
devera golê	kale sahası	surface de but	goal area
deqa penaltiyê	penaltı noktası	point du coup de pied de réparation (point de penalty)	penalty mark
devera penaltiyê	penaltı sahası	surface de penalty, surface de réparation	penalty area
kevana penaltiyê	ceza yayı	arc de cercle du point de réparation	penalty arc
deqa nîvekê	başlangıç noktası/orta nokta	point central	centre mark, centre spot
çembera nîvekê	orta yuvarlak	cercle central, rond central	centre circle
xêza nîvekê	yarı saha çizgisi/orta saha çizgisi	ligne médiane	halfway line
nîvmeydan	yarı saha	moitié de terrain	halfway field, half of the field

xêzkenar	taç çizgisi	ligne de touche	touch line, sideline
goşe, korner	korner	coin, corner	corner
devera kornerê	korner alanı	coin de corner	corner arc
darê alaya goşeyê	köşe bayrağı direği	poteau de drapeau de coin, de corner	corner flagpost
alaya goşeyê	köşe bayrağı	drapeau de coin, drapeau de corner	corner flag
top, gog	top	ballon	ball
dadwer	hakem	arbitre	referee
dadwerê alîkar	yardımcı hakem	arbitre assistant	assistant referee
dadwerê çarem	dördüncü hakem	quatrième arbitre, arbitre remplaçant, quatrième officiel	fourth official
devera teknîkî	teknik alan	surface technique	technical area
serwêrê teknîkî	teknik direktör	directeur technique	technical manager
antrenor	antrenör	entraîneur	coach
lîstik, yarî	oyun	jeu	play
sîstema lîstikê	oyun sistemi	système de jeu	playing system, playing formation
dema lîstinê	oyun süresi	temps de jeu, durée de match	game duration
dirêjkirin	uzatma (ekstra zaman)	prolongation	extra time
dema lêzêdekirî	uzatma (kayıp zaman için)	temps additionnel	additional time, added time
destpêka lîstikê	oyunun başlaması	engagement, coup d'envoi	kick-off
lîstikvan, yarîker	oyuncu	joueur	player
fûtbollîz	futbol oyuncusu	footballeur, joueur de football	football player, soccer player
guhertina lîstikvanan	oyuncu değişikliği	changement de joueurs, remplacement	players' replacement, substitution
lîstikvanên cîgir	yedek oyuncular	joueurs remplaçants	players' substitutes
fûtbollîzê cîgir	yedek futbolcu	footballeur remplaçant, suppléant	football players' substitute

Paşgirên kurdî
-II-

Amadekar : Reşo ZÎLAN

-end / -yend : Bi alîkarîya vê paşgirê hem ji navdêr û hem jî ji qurmên lêkeran navdêrên nû tên çêkirin.

Nimûne: nav**end**, rev**end**, za**yend**, gov**end**

-ende / -inde : Bi vê paşgirê hem ji navdêr û hem jî ji rengdêr û qurmên lêkeran navdêrên nû tên çêkirin.

Nimûne: şerm**ende**, berf**ende**, gerîn**ende**, bal**inde**, fir**inde**, gaz**inde**, ay**inde**

-emenî : Navên koma tiştên ku ji bo mebestekê têne bi kar anîn nîşan dide.

Nimûne: sot**emenî**, xward**emenî**, teq**emenî**, sard**emenî**

-er / -yer : Bi alîkarîya vê paşgirê hem ji navdêr û hem jî ji qurmên lêkeran navdêrên nû tên çêkirin.

Nimûne: koç**er**, rax**er**, bû**yer**, parêz**er**, nivîs**er**, têkoş**er**, bîn**er**, firoş**er**

-eve : Paşgireke lêkerî ye û timî bi dawîya lêkerê ve tête girê dan û maneya "dîsan, careke din" dide lêkerê.

Nimûne: geran**eve**, ketin**eve**, çûn**eve**, dîtin**eve**, kirin**eve**

-ê : Ji bo forma bangkirina navdêrên bi zayenda mê ya yekhejmar e.

Nimûne: keç**ê**!, day**ê**!, et**ê**!, bûk**ê**!, gêj**ê**!, dîn**ê**!

-êr : Bi alîkarîya vê paşgirê hem ji navdêr û hem jî ji qurmên lêkeran rengdêr yan navdêrên nû tên çêkirin.

Nimûne: qul**êr**, dil**êr**, pan**êr**, werz**êr**

-ezar "bnr " -zar : Paşgira **–zar** bi maneya cih e, cihê lê çandina tiştekî ye. Tîpa "e"yê ji bo pevgirêdanê ye. Bi alîkarîya wê rengdêr yan jî navdêr tên çêkirin.

Nimûne: şerm**ezar**, teng**ezar**

-ewar : Bi vê paşgirê ji navdêrekê rengdêrek tête afirandin û maneya "wekî, mîna, fena, şibhê" dide peyvê.

Nimûne: bend**ewar**, bext**ewar**

-ewarî / -warî : Bi alîkarîya vê paşgirê ji navdêr yan jî ji rengdêrekê navdêreke nû ya abstrakt tête çêkirin .

Nimûne: kurd**ewarî**

-ewer : Bi vê paşgirê ji navdêrekê rengdêrek yan jî navdêreke nû tête afirandin.

Nimûne: bîr**ewer**, bext**ewer**, can**ewer** /cinawir

-firoş : Ev paşgira ji lêkera "firotin"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê firotinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: gul**firoş**, zembîl**firoş**, xwe**firoş**, bela**firoş**, pirtî**firoş**

-gar : Ev paşgir maneya "kesê ku dike, kesê ku karekî tîne cih" dide peyvê.

Nimûne: pî**gar**, amoj**gar**, roj**gar** (ev paşgira di vê peyvê de bi wext re mane guhartîye).

Peyva rojgar di maneya "serdem, zeman, dewran, dewr"ê de ye.

-geh : Ev paşgir maneya "cih, dever, şûn, war" dide.

Nimûne: seyran**geh**, havîn**geh**, şar**geh**, bin**geh**, tav**geh**, çêre**geh**, ber**geh**, kêlan**geh**,

war**geh**, zanîn**geh**, çiv**geh**, hêwir**geh**

-gelan : Ev paşgir maneya "kom, piranî û pirhejmarî"yê dide peyvê.

Nimûne: xezûr**gelan**, xinamî**gelan**, moz**gelan**

-ger (I): Paşgira ji lêkera "gerîn / geriyan"ê ye û maneya kesê / tiştê ku bi karê gerînê radibe dide peyvê.

Nimûne: şev**ger**, ba**ger**, ban**ger**, şop**ger** / rêç**ger**, pey**ger**, temaşe**ger**, dad**ger**

-ger (II): Ev paşgira maneya "kesê ku bi wî karî radibe" dide peyvê û navê pêşeyekê nîşan dide.

Nimûne: hesin**ger**, zêrîn**ger** / zêr**ger**, kîmya**ger**

-gêr : Paşgira ji lêkera "gêrîn (gêran / gêrandin)"ê ye û maneya "kesê ku karê binavkirî digêrîne, dike" dide peyvê.

Nimûne: şoreş**gêr**, wergêr, mey**gêr**, govend**gêr**, çilin**gêr**, pîlan**gêr**, kar**gêr**, civat**gêr**, dolab**gêr**

-gez : Paşgira ji lêkera "gestin, gezîn, gez kirin"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê gestinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: pel**gez**

-gihan : Paşgira ji lêkera "gihandin"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê gihandinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: nûçe**gihan**

-gir : Paşgira ji lêkera "girtin"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê girtinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: masî**gir**, saw**gir**, alî**gir**, xû**gir**, ho**gir**, dil**gir**, mîrat**gir**, rexne**gir**, rê**gir**, pişt**gir**, mal**gir**

-gîr : Paşgira ji lêkera "girtin"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê girtinê radibe" dide peyvê. Li ser forma xwe ya kevn maye.

Nimûne: av**gîr**, pêş**gîr**, ber**gîr** (bar**gîr**, bergîl), kef**gîr**

-gîn : Ev paşgir maneya "tijî, tijî bi ... "ê dide peyvê.

Nimûne: lez**gîn**, xem**gîn**, miz**gîn**, xwaz**gîn**, şerm**gîn**, saw**gîn** / sehim**gîn,**

-go : Paşgira ji lêkera ”gotin”ê ye û maneya “kesê / tiştê ku bi karê gotinê radibe” dide peyvê.

Nimûne: rast**go**, bilind**go**, xweş**go**

-gon / -gûn / -gwîn : Maneya ”reng” e.

Nimûne: av**gon** / ar**gûn**, ar**gon** / ar**gûn**, al**gon**, genim**gon** / Genim**gûn**, gul**gon**

-guhêz : Paşgira ji lêkera ”guhastin (neqil kirin)”ê ye û maneya “kesê / tiştê ku bi karê guhaztinê radibe” dide peyvê.

Nimûne: xeber**guhêz**, war**guhêz**, bar**guhêz**

-hêl : Paşgira ji lêkera ”hêlan (hilanîn, hiştin, terikandin, terkkirin)”ê ye û maneya “kesê / tiştê ku bi karê hiştinê radibe” dide peyvê.

Nimûne: cî**hêl**, war**hêl**, meydan**hêl**, jin**hêl**, mêr**hêl**, êl**hêl**, gund**hêl**, pez**hêl**, dê**hêl**, bav**hêl**, kur**hêl**, keç**hêl**

-hilgir : Paşgira ji lêkera ”hilgirtin”ê ye û maneya “kesê / tiştê ku bi karê hilgirtin û rakirinê radibe” dide peyvê.

Nimûne:bar**hilgir**

-hingêv : Paşgira ji lêkera ”hingaftin”ê ye û maneya “kesê / tiştê ku bi karê hingaftinê radibe” dide peyvê.

Nimûne: şûr**hingêv**, rim**hingêv**, tîr**hingêv**, derb**hingêv**, dar**hingêv**

-hî /-yî : bnr > **-ahî**

-ik (I) : Pirtika ji bo piçûkkirina ji ber xweşik û narînnîşandanê ye.

Nimûne: keç**ik**, qîz**ik**, law**ik**, kur**ik**, pîr**ik**, jin**ik**, mêr**ik**, pit**ik**, bav**ik**, kal**ik**, reş**ik**, zer**ik**, sor**ik**, gewr**ik**, rind**ik**, xweş**ik**, cewr**ik**, qird**ik**, berx**ik**, kar**ik** /kehrik,

-ik (II) : Pirtika ji bo navên tişt, hacet û alavan e.

Nimûne: dev**ik**, dest**ik**, lep**ik**, berçav**ik**, ker**ik**, pif**ik**, pir**ik**, bêr**ik**, ber**ik**, pal**ik**, çoç**ik**, hest**ik**, gir**ik**, boç**ik**, elb**ik**, kinc**ik**, kox**ik**, sîr**ik**, qirş**ik**, ref**ik**, piz**ik**, rêç**ik**, şim**ik**, zend**ik**

-ik (III): Pirtika ji bo navên hin xwarinan e.

Nimûne: av**ik** / afik, tirş**ik**, dolm**ik**, lor**ik**, çolik, xilor**ik**, kilor**ik**, nan**ik**, pel**ik**

-ik (IV): Pirtika ji bo navên hin nexweşîyan e.

Nimûne: zer**ik**, sor**ik**, xur**ik**, kux**ik**, xeneqût**ik**, bûk**ik**, efn**ik**, kuf**ik**, kam**ik**

-ikî : Navdêrê abstrakt ya nexweşîyan e yan jî tişt û mirovê bi wê nexweşîyê ketîye.

Nimûne: zer**ikî**, efn**ikî**, vir**ikî**, kuf**ikî**, kam**ikî**, kas**ikî**

-il : Navê cihekî nîşan dide.

Nimûne: paş**il**, pêş**il**, zeng**il**, xwaz**il** (xwazî), paxil

-inc : sar**inc**, gaz**inc**

-incî : nav**incî**

-ing / -ng / -wing : Pirtika ji bo piçûkkirina ji ber xweşik û narînnîşandanê ye.

Nimûne: roj**ing**, ar**ing**, sor**ing**, xwey**ing**, poş**ing**, rê**wing** / rêwingî, bira**ng**, çîya**ng**

-king : Pirtikeke cotpiçûkkirinê ye, tiştan du caran li ser hev piçûk dike. Ev pirtik jî her ji bo piçûkkirina ji ber xweşik û narînnîşandanê ye.

Nimûne: bira**king**, xwey**king**, day**king**

-ino / -no / -nino : Ji bo forma bangkirina zayenda hem mê û hem jî nêr ya piranîyê ye.

Nimûne: xortino! (xortno), keçino! (keçno), kurino! (kurno), gundîno! (gundînino)

-istan / -stan (I) : Bi maneya cih, dever û şûn e.

Nimûne: gor**istan**, gul**istan**, bo**stan** (bustan, bîstan), mûr**istan,** dar**istan**, çol**istan**, qûm**istan**, şar**istan** / şehr**istan**

-istan (II) : Bi maneya welat e.

Nimûne: Kurd**istan**, Afxan**istan**, Bulxar**istan**, Gurc**istan**

-istan (III) : Bi maneya dem û zeman e.

Nimûne: germ**istan** (havîn), ziv**istan**,

-işk / -îşk/ -oşk : germ**işk**, hevr**îşk**, kur**îşk**, nerm**oşk**

-î/-yî (I): Ev paşgira mensûbbûn û girêdana bi kom, eşîr, gel, netewe, ziman, zarava, devok, dîn yan jî mezhebekî nîşan dide.

Nimûne: samî, arî (aryanî), ertoşî, botî, milî, kurdî, erebî, almanî, kurmancî, lurî, alewî, êzîdî, behayî, îslamî, henifî, şafi’î, caferî, isma’îlî, evangalî, lûterî

-î/-yî (II): Mensûbbûn û girêdana bi cih, dever, herêm, gund, bajar û welatekî nîşan dide.

Nimûne: deşt**î**, çîya**yî**, gund**î**, bajar**î**, zozan**î**, serhed**î**, behdîn**î**, diyarbekr**î**, wan**î**, mêrdîn**î**, kurdistan**î**, îraq**î**, afrîka**yî**, asya**yî**. dever**î**

-î/-yî (III): Ji rengdêrekê navdêreke abstrakt (mucered) çêdike.

Nimûne: sor**î**, zer**î**, boz**î**, qenc**î**, sar**î**, germ**î**, çê**yî**, sist**î**. qelew**î**, reş**î**

-î/-yî (IV): Ji rengdêr yan jî ji navdêrekê navdêreke abstrakt çêdike.

Nimûne: camêr**î**, azad**î**, serbest**î**, tolaz**î**, serxweş**î**, rast**î**, dost**î**, nezan**î**, paqij**î**

-î/-yî (V): Ji navê kar û pêşeyekê navdêreke abstrakt çêdike û mijûlahîyekê nîşan dide.

Nimûne: karker**î**, zîvker**î**, cotkar**î**, gulfiroş**î**, bikirr**î**, dengbêj**î**

-î/-yî (VI): Ji navdêrekê ku dem nîşan dide navdêreke nû ji bo peryodeke taybetî çêdike.

Nimûne: roj**î**, sêmeh**î**, nîvsal**î**, hefte**yî**, havîn**î**, payîz**î**, zivistan**î**.

-î (VII): Ji navdêran rengdêr çêdike.

Nimûne: av**î**, bej**î**, xwîn**î**, beng**î**

-î (VIII): Ji rengdêran navdêrên konkret çêdike.

Nimûne: şil**î**, gêrm**î**, germ**î**

-î (IX): Ji navdêran navdêrên nû yên di maneya alav û tiştekî ne çêdike.

Nimûne: baran**î**, dest**î**, der**î**, pişt**î**, gul**î**

-î (X): Ji hokeran navdêr çêdike.

Nimûne: bin**î**, ser**î**, nîv**î**

-î/-yî (XI): Ji çi yan jî ji çi madenê çêbûna tiştekî nîşan dide.

Nimûne: hesin**î**, sifir**î**, pola**yî**, zîv**î**

-îfk : bal**îfk**, gul**îfk**

-îk : xur**îk**, qid**îk**, xidxid**îk**

-în (I) : Ji çi yan jî ji çi madenê çêbûna tiştekî nîşan dide.

Nimûne: zêr**în**, zîv**în**, dar**în**, derew**în**, rast**în**

-în (II) : Ji navdêran rengdêr çêdike.

Nimûne: reng**în**, zeng**în**, belg**în**, ah**în**, gurg**în**, beng**în**, deng**în**, şerm**în**, nal**în**, dil**în**

-în (III) : Ji navdêran navdêreke nû çêdike.

Nimûne: berf**în**, tirş**în**, roj**în**

-în (IV) : Ev paşgir ji hokerekê hokereke nû çêdike.

Nimûne: pêşîn, paşîn, dawîn, jêrîn, jorîn, navîn,

-îne : Ji navdêran navdêreke nû çêdike.

Nimûne: çar**îne**, yek**îne**, pêş**îne**

-înî (I) : Ji çi yan jî ji çi madenê çêbûna tiştekî nîşan dide.

Nimûne: dar**înî**, zîv**înî**, zêr**înî**

-înî /-yînî : Ev paşgir ji navdêrekê navdêrên nû yên abstrakt çêdike.

Nimûne: kurd**înî**, pîr**înî**, dê**yînî**, bav**înî**, heval**înî**, dost**înî**, beng**înî**, mêr**înî**, kur**înî**, keç**înî**, bûk**înî**, law**înî**

-înok : Ev paşgir maneya ”kesê ku bi wî karî radibe, wî karî dike” dide peyva nû.

Nimûne: xap**înok**, çiv**înok**

-îş / -iş : Ev paşgir ji navdêran navdêreke nû çêdike û maneya ”karê ku tête kirin” dide peyva nû.

Nimûne: bexş**îş**, spar**iş**

-îtî /-yîtî : Ev paşgir ji navdêrekê navdêrên nû yên abstrakt çêdike.

Nimûne: ker**îtî**, bav**îtî**, gund**îtî**, mîr**îtî**, dê**yîtî**, se**yîtî**

-îtik : banger**îtik**

-îyan : Ji rengdêrekê navdêreke nû, ku di maneya cih û deverê de ye dide peyvê.

Nimûne: germ**îyan**

-jen (I): Ji lêkera ”jenîn, jendin”ê ya bi maneya lêdanê de ye. Wek paşgir maneya ”kesê yan jî tiştê ku karê lêdana wî tiştî dike” dide peyva nû.

Nimûne: kevan**jen**, av**jen**, ba**jen**, agir**jen**, liva**jen**, libû**jen**, keman**jen**

-jen (II): Ji lêkera ”jenîn”ê ya bi maneya ”dîwardanîn”ê de, wek paşgir ”kesê ku bi wî karî radibe” dide peyvê.

Nimûne: dîwar**jen**

-jimêr : Paşgira ji lêkera ″hejmartin″ê ye û maneya ″kesê / tiştê ku bi karê hejmartinê radibe″ dide peyvê.

Nimûne: demjimêr (alava ku demê dihejmêre, kronomêtre)

-k (I) : Pirtika ji bo piçûkkirina ji ber xweşik û narînnîşandanê ye.

Nimûne:qûtî**k**, pîr**k**, nêrî**k**, kanî**k**, çêlî**k**, kurî**k**, cênî**k**, cêwî**k**, sêwî**k**, kevçî**k**, co**k** /cihok,

-k (II) : Pirtika ji bo navên tişt, hacet û alavan e.

Nimûne:daralîn**k**, cerîf**k**, bermal**k**, binmil**k**

-ka : qestî**ka**, qazî**ka**, zû**ka**, xwezî**ka**, hêdî**ka**, dizî**ka**

-kanî / **-(i)kantî** : Bi alîkarîya vê paşgirê ji navdêrekê peyveke nû ku êdî hoker e, çêdibe û maneya "bi awayê... , bi tehrê..." dide peyvê.

Nimûne: keç**kanî** / keç**kantî** / keç**ikantî**, law**kanî** / law**kantî** / law**ikantî**, jin**kanî** / jin**kantî** / jin**ikantî**, mêr**kanî** / mêr**kantî** / mêr**ikantî-ke** : binke

-kî (I): Maneya ″wek, mîna, fena, şitî, şubhê″ dide peyvê û wê dike hoker.

Nimûne: fileh**kî** (file**kî**), kurd**kî**, kurmanc**kî**, alman**kî**, ecem**kî**, ereb**kî**, mirtib**kî**, gundî**kî**, bajarî**kî**, axa**kî**, mêran**kî**, nivîs**kî**, dev**kî**, qeşmer**kî**, serser**kî**, qeşmer**kî**, hêk**kî**

-kî (II): Hokera dem û zemanan çêdike û maneya ″di dema (wexta)... de″ dide peyvê.

Nimûne: nîvro**kî**, êvar**kî**, 'esir**kî**

-kar : Ji gotina kar e û vê xeysetê dide maneya peyvê.

Nimûne: cot**kar**, xwende**kar**, koş**kar**, xebat**kar**, sexte**kar**, hîle**kar**, xizmet**kar**, guneh**kar**, minê**kar**, alî**kar** / arîkar, zîyan**kar**, rîya**kar**, nîve**kar**, sitem**kar**, zulm**kar**, derew**kar**

-karî : Ev paşgir ji navdêran navdêreke nû ya abstrakt diafirîne.

Nimûne: dest**karî**

-keft : Paşgira ji lêkera ″ketin / keftin″ê ye û maneya kesê / tiştê ku bi karê keftinê radibe dide peyvê. Lêkera "ketin"ê di devokên wek behdînî û hinekên botî de ne wek "ketin" lê wek awayê xwe yê kevn "keftin" tête gotin.

Nimûne: dest**keft**

-ker : Ev paşgir awayekî din ya paşgira "kar" e. Her bi maneya "kesê / tiştê ku bi wî karî radibe" dide peyva nû.

Nimûne: zîv**ker**, kar**ker**, zêr**ker**, xebat**ker**, hesin**ker**

-kil : Paşgira ji lêkera ″kilîn, (kilandin, kil kirin)″ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê kilandinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: dew**kil**

-kir : Paşgira ji lêkera "kirin"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê kilandinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: dest**kir**, mal**kir**, kar**kir**, şuxul**kir**

-kirr : Paşgira ji lêkera ″kirîn″ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê kirînê radibe" dide peyvê.

Nimûne: bi**kirr**

-kêş (I): Paşgira ji lêkera ″kêşan / kişandin (kaş kirin)″a barekî ye û maneya "kesê ku bi wî kar û pêşeyî radibe" dide peyvê.

Nimûne: av**kêş**, bar**kêş**, kêlindî**kêş** (= tirpan**kêş**)

-kêş (II): Paşgira ji lêkera ″kêşan / kişandin″a tiştekî bi dûman e û maneya "kesê / tiştê ku bi karê kişandinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: afyon**kêş**, cigare**kêş**, qelûn**kêş**, tiryak**kêş**, hewa**kêş** / ba**kêş**, mîx**kêş**

-kêş (III): Paşgira ji lêkera ″kêşan / kişandin″ê ye û maneya "kesê / tiştê ku ji alîyê manewî ve xwe dide ber wî karî" dide peyvê.

Nimûne: cefa**kêş**, ser**kêş**, zîyan**kêş**, zehmet**kêş**, şûr**kêş**, dil**kêş**, bal**kêş**

-kêş (IV) : Paşgira ji lêkera ″ kêşan / kişandin″ê ya ji bo wezinandinê ye û maneya "giranî"yê dide peyvê.

Nimûne: ta**kêş**

-koj : Paşgira ji lêkera ″kotin″ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê kotinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: hestî**koj**

-kuj : Paşgira ji lêkera ″kuştin″ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê kuştinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: mêr**kuj**, spî**kuj**, mêş**kuj**, agir**kuj**, dest**kuj**, bi**kuj**, xwe**kuj**, karwan**kuj**

-kut : Paşgira ji lêkera ″kutan / qutan″ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê kutanê radibe" dide peyvê.

Nimûne: mîr**kut** /mê**kut** /mî**kut**, dan**kut**, sîr**kut**, ba**kut**, dar**kut**, ban**kut**

-ko : Ev paşgir carina ji bo xweşikkirinê û carina jî ji bo piçûkxistina kesan ya di dema rewşa gazîkirinê de tête bi kar anîn.

Nimûne: Hemed**ko**, Cemîl**ko**, Resûl**ko**, muxtar**ko**, malxirab**ko**, reben**ko**

-kok (I) : Ev paşgir ji bo piçûkxistin û sivikahîpêkirinê ye.

Nimûne: jin**kok**, mêr**kok**

-kok (II) : Ev paşgir ji bo piçûkkirina ji ber xweşik û narînbûnê ye. Ji rengdêr yan jî navdêran rengdêrek tête çêkirin.

Nimûne: fedî**kok**, xweş**kok**, keç**kok**, reş**kok**

-kokî : Ji rengdêran rengdêreke nû tête çêkirin.

Nimûne: kevin**kokî**, pembe**kokî**, reş**kokî**, zer**kokî**, şîn**kokî**,

-kolî : Ji lêkera "kolîn, kolandin"ê ye û paşgira didwan "î" lê hatîye zêde kirin û maneya "kesê bi karê kolandinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: pê**kolî** (pî**kolî**)

-lok : Ev paşgira han heye ku ji lêkera "(dev) lê kirin"ê kurt bûbe.

Nimûne: dev**lok**

-mal : Paşgira ji lêkera ″malîn / maliştin″ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê malînê radibe" dide peyvê.

Nimûne: dest**mal**, pêşte**mal** / pêşmal

-man / **-iman**: Bi maneya ″cih″ e. Di zimanê pehlewî de bi maneya ″xanî, sera″ de bû.

Nimûne: nîşti**man**, xani**man**

-mend : Paşgirek e ku di maneya ″heyî, heye, xwedî″ de ye. Tête dawîya navdêran.

Nimûne: dewle(t)**mend**, huner**mend**, bawer**mend**, aqil**mend** (eqilmend), şêwir**mend**, kar**mend**

-mêj / **-mij** : Paşgira ji lêkera ″mêtin, mêhtin / miştin″ê ye û maneya ″kesê / tiştê ku bi karê mêtinê radibe″ dide peyvê.

Nimûne: xwîn**mêj** (xwînmij), şîr**mêj** (şîrmij), mar**mêj** (marmij)

-nak : Paşgirek e ku maneya "bi, tijî, tijî bi, bi ... dagirtî" dide peyvê.

Nimûne: xem**nak**, xeter**nak**, derd**nak**, tirs**nak**

-nas (I) : Paşgira ji lêkera ″nasîn″ê ya bergindî "'ilm, zanist, zanîn"ê ye. Gava ku tête dawîya navdêran maneya "kesê ku bi wê zanistê mijûl dibe" dide peyvê.

Nimûne: ziman**nas**, stêr**nas**, dîrok**nas**, rojhilat**nas**, aborî**nas**

-nas (II) : Paşgira ji lêkera ″nasîn, (nas kirin)″ê ye û maneya "kesê ku bi karê naskirinê radibe" dide peyvê.

Nimûne: xwedê**nas**, kêm**nas**, çav**nas**, rê**nas**

-nasî : Ev paşgira hevedudanî ye û ji paşgirên "-nas" û "-î"yê pêk hatîye. Wek di paşgira "-î"yê de jî hatîye behs kirin, bi alîkarîya vê navdêrên abstrakt têne çêkirin. Ji ber ku paşgira **"nasî"** xwedî taybetmendîya bi navkirina zanistan e, ango navê 'ilm û zanistekê bi me dide zanîn, çêtir e ku ev bi tena serê xwe li vir cih bigire. Bi vî awayî em bizanibin ku ev paşgir ji bo çêkirina navên zanistan e.

Nimûne: ziman**nasî**, stêr**nasî**, dîrok**nasî**, civat**nasî**, rojhilat**nasî**

-nêr : Paşgira ji lêkera "nihêrîn / nêrîn"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê nihêrînê radibe" dide peyvê.

Nimûne: nexweş**nêr**, çav**nêr** (çavnihêr), zarok**nêr**

-nişîn : Paşgira ji lêkera "niştin, nişîn"ê ye û maneya "cihê ku ew kes lê rûniştîye" dide peyvê.

Nimûne: kurd**nişîn**, mîr**nişîn**, şah**nişîn**

-nivîs : Paşgira ji lêkera "nivîsîn / nivîsandin"ê ye û maneya "kesê / tiştê ku bi karê nivîsînê radibe" dide peyvê.

Nimûne: destnivîs, xweş**nivîs**, rast**nivîs**, çîrok**nivîs**, ser**nivîs**, reş**nivîs.**

KURMANCÎ
MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE
Supplément du Bulletin de liaison et d'information
N° C.P. : 65913 A.S.

106, rue La Fayette, 75010 Paris - France, Tel. : 00 33 (0)1 48 24 64 64
www.fikp.org
Directeur de la publication : **Reşo ZÎLAN**, *Réalisation :* **S. ILITCH & M. HASSAN**